

УДК 02:[005.336.2:023.5:001.891]:027.7(73):[316.77:004:001.103-025.28
DOI: 10.31866/2616-7654.16.2025.348148

**ПРОФЕСІЙНА
ІДЕНТИЧНІСТЬ
БІБЛІОТЕКАРЯ-
ДОСЛІДНИКА
В УНІВЕРСИТЕТСЬКИХ
БІБЛІОТЕКАХ США
В УМОВАХ НОВИХ
ВИКЛИКІВ ВІДКРИТОЇ
НАУКИ**

В'ячеслав Марчак,
аспірант кафедри інформаційної діяльності
та зв'язків з громадськістю,
Київський національний університет
культури і мистецтв
(Київ, Україна)
e-mail: marchak03@icloud.com
ORCID ID:0009-0005-2917-0374

Олександр Марчак,
аспірант кафедри інформаційної діяльності
та зв'язків з громадськістю,
Київський національний університет
культури і мистецтв
(Київ, Україна)
e-mail: marchak_0388@icloud.com
ORCID ID:0009-0001-3453-1147

Для цитування:

Марчак, В., & Марчак, О. (2025). Професійна ідентичність бібліотекаря-дослідника в університетських бібліотеках США в умовах нових викликів відкритої науки. *Український журнал з бібліотекознавства та інформаційних наук*, 16, 204–216. <https://doi.org/10.31866/2616-7654.16.2025.348148>

Метою статті є аналіз трансформації професійної ідентичності фахівців університетських бібліотек США від традиційної ролі «хранителя знань» до інноваційної ролі бібліотекаря-дослідника (research librarian) і «драйвера науки» під впливом викликів відкритої науки.

Методи дослідження. Для досягнення мети дослідження було застосовано комплекс взаємодоповнюючих методів: а) системний огляд наукової літератури (проаналізовано корпус сучасних джерел із бібліотекознавства, соціології професій і наукознавства для формування теоретичного підґрунтя дослідження та виявлення ключових тенденцій), б) порівняльний case-study аналіз для поглибленого вивчення практик трансформації професійної ідентичності бібліотекаря на прикладі низки репрезентативних кейсів інноваційних рішень бібліотек провідних американських університетів і в) методи узагальнення та систематизації (на основі синтезу отриманих даних розроблено аналітичні таблиці, які візуалізують зв'язок між викликами відкритої науки та відповідями бібліотек, узагальнюють конкретні інноваційні рішення).

Наукова новизна дослідження полягає у тому, що вперше в українському науковому дискурсі комплексно розглянуто трансформацію професійної ідентичності бібліотекаря-дослідника в контексті викликів відкритої науки саме на матеріалі США як найбільш прогресивного в цьому напрямку середовища.

Основні висновки. Професійна ідентичність бібліотекаря-дослідника у США трансформується від пасивного «хранителя» до активного партнера, інтегратора і драйвера наукового процесу. Це реалізується через інтеграцію в дослідницькі групи, участь у написанні грантів та стратегічне планування. Ядром нової ідентичності є синтез глибоких предметних, технічних (навички роботи з даними, GIS, основи програмування) та соці-

альних (проектний менеджмент, комунікація) компетенцій. Ідентичність формується на практиці через участь у нових для бібліотекаря видах діяльності. Ключовим чинником змін виступили зовнішні інституційні вимоги фандрейзерів до відкритого публікування даних і результатів, що змусило бібліотеки розвивати відповідну інфраструктуру та сервіси. Американський досвід доводить, що університетська бібліотека здатна трансформуватися з допоміжної служби у стратегічного лідера та інноваційний хаб університету, що підвищує її цінність і релевантність в академічній екосистемі майбутнього.

Ключові слова: США; університетські бібліотеки; бібліотекар-дослідник; відкрита наука; професійна ідентичність; проактивна модель; управління дослідницькими проектами.

ВСТУП

Сучасний науковий дискурс за результатами першої третини XXI століття продовжує зазнавати фундаментальної трансформації, яка зумовлена впливом цифровізації, глобалізації та зростанням вимог до суспільної відповідальності. У цих умовах відбулося становлення та утвердження потужного підходу під назвою відкрита наука (Open Science), що проголошує прозорість, відтворюваність, відкритість і колаборацію як основоположні принципи розвитку знань. Цей перехід істотно змінює ландшафт наукової комунікації, формуючи нові виклики перед усіма учасниками академічного процесу – від дослідників до адміністрацій університетів. Відкрита наука вже не є маргінальною ідеєю та перетворилася на ключовий елемент державної науково-технологічної політики провідних країн світу, зокрема США. Власне, Ініціативи Національних інститутів здоров'я (NIH), Національного наукового фонду (NSF) та інших федеральних агентств США, що вимагають обов'язкового відкритого доступу до публікацій і даних, отриманих за державні кошти, створили інституційний тиск на університети.

Університетські бібліотеки, які століттями були незмінними «архітекторами знань» та гарантами академічної спадщини, опинилися в епіцентрі цих змін. До речі, саме у США вперше з'явилися такі посади, як research data management librarian, scholarly communication librarian, digital humanities specialist. І справді, з одного боку, університетські бібліотеки стикаються з такими викликами, як управління масивними дослідницькими даними, забезпечення відкритого доступу до публікацій, адаптація нових бібліометричних інструментів та вимоги фандрейзерів щодо відкритості результатів досліджень, тоді як, з іншого боку, ці виклики відкривають безпрецедентні можливості для бібліотек вийти за рамки традиційної ролі пасивного репозиторію та стати акторами, інтеграторами та навіть драйверами наукового процесу. Однак ця інституційна трансформація неможлива без глибинної трансформації людського капіталу, де ключовим постає питання професійної ідентичності бібліотечних працівників. Стереотипний образ бібліотекаря як «хранителя книг» або «бібліографа-каталогізатора» вступає в різкий дисонанс із сучасними вимогами до портрета бібліотекаря-дослідника (research librarian), який виступає в ролі консультанта, аналітика, менеджера даних і партнера в наукових проєктах. Саме цей розрив між традиційним образом бібліотекаря та новими вимогами до професії, продиктованими логікою техно-еволюції, підкреслює актуальність і необхідність пропонованої наукової розвідки.

Нагальність цього дослідження зумовлена потребою комплексного аналізу взаємозв'язку між глобальними викликами відкритої науки, інституційною тран-

сформацією університетських бібліотек США та глибинним процесом формування нової професійної ідентичності бібліотечно-інформаційних фахівців, що є запорукою їхньої релевантності в академічному середовищі майбутнього. Аналіз американського досвіду дозволяє не тільки констатувати тренди, але й осмислити конкретні механізми впровадження нових ролей, моделі підготовки кадрів та стратегії подолання опору змін, що є доволі цінним для бібліотечної справи в усьому світі, зокрема в Україні.

ТЕОРЕТИЧНЕ ПІДґРУНТЯ

Аналіз опрацьованої наукової літератури щодо питання, пов'язаного зі зміною професійної ідентичності бібліотекаря на сучасному етапі, дав змогу сформувати уявлення про реальну картину того, що відбувається в бібліотечній практиці і на що саме звертається увага дослідниками цієї проблематики.

Так, А. Ллойд (Lloyd, 2010) не зосереджується виключно на академічних бібліотекарях, а її «концепція практики» (practice theory) є ключовою для розуміння формування ідентичності. Дослідниця стверджує, що професійна ідентичність бібліотекаря формується не за допомогою абстрактного знання, а через участь у конкретних соціальних практиках (як-от, у науковій комунікації). Щоб стати бібліотекарем-дослідником, варто інтегруватися у середовище академічних груп (методології, обговорення даних, публікаційні стратегії) (Lloyd, 2010). Серед іншого робота пояснює, чому участь у нових видах діяльності (наприклад, RDM) безпосередньо змінює самосвідомість фахівця.

У. Патель і В. Бхавсар (Patel & Bhavsar, 2012) стверджують, що бібліотекарі, які досі становлять значну групу старшого персоналу в більшості академічних бібліотек, продовжують відігравати важливу роль у наданні бібліотечних послуг, і це стосується як традиційного, так і електронного сервісу. Паралельно із цим вони окреслюють ті сфери, де зміна обов'язків є розширенням традиційних ролей на нові сфери, а також приклади того, де бібліотекарі виконують нові ролі та впроваджують нові методи роботи. Сфери, де можна конкретно визначити зміну ролі бібліотекарів, включають: більший акцент на зв'язку з користувачами; захист колекцій; впровадження нових ролей; обробку запитів користувачів новими способами; роботу з технічним персоналом; вибір електронних бібліотечних матеріалів; проведення більшої кількості тренінгів з інформаційних навичок; більшу участь у впровадженні освітніх технологій; командну та проектну роботу (Patel & Bhavsar, 2012).

М. А. Кеннан, С. Корралл та В. Афзал (Kennan et al., 2014) аналізують, як академічні бібліотеки «відвойовують простір» для себе у сфері підтримки досліджень. Автори детально розглядають спектр послуг, що надаються, і необхідні для них компетенції, тим самим виявляють зв'язок між організаційними змінами (створення нових служб) та зміною вимог до персоналу (Kennan et al., 2014). Так прокладається «місток» між теоретичними концепціями та практикою.

Д. А. Нітецькі та М. Е. К. Девіс (Nitecki & Davis, 2017) фіксують, що зміни в технологічному та, у відповідь, освітньому ландшафті ставлять перед бібліотекарями нові виклики, такі як вимога до курування і обміну даними, навчання цифровій грамотності, а також використання технологій та організаційних структур для підвищення продуктивності дослідників. У відповідь бібліотекарі переосмислюють свої ролі як лідерів та партнерів викладачів, адміністраторів і студентів. Се-

ред іншого автори зосереджуються на зміні ролі академічного бібліотекаря в життєвому циклі дослідження, щоб проілюструвати, як академічні установи США сприймають ці зміни. Наведені ними приклади підтверджують: для того, щоб стати ефективними лідерами та справжніми партнерами, бібліотекарі повинні розуміти мінливі вимоги та практики, з якими стикаються дослідники і студенти протягом життєвого циклу дослідження. Бібліотекарі привносять свою інформаційну експертизу, організаторські навички та професійні цінності в інноваційні організаційні умови, які зміцнюють дослідницьку інфраструктуру кампусів. Вони демонструють, як Асоціація коледжних (університетських) та дослідницьких бібліотек (Association of College & Research Libraries, ACRL), національна бібліотечна організація, зокрема, використовує зусилля професійної спільноти для підтримки для цих переходів; презентують стратегії ACRL щодо підготовки бібліотекарів до демонстрації їхнього бачення, згідно з яким «академічний та дослідницький бібліотечний персонал ефективно орієнтується у змінах у середовищі вищої освіти» (Nitecki & Davis, 2017). До слова, ACRL – це головна професійна асоціація для академічних бібліотек США. Їхні звіти – це не просто дослідження, а результат моніторингу тисяч бібліотек. Вони фіксують тенденції, пріоритетні напрямки розвитку та виклики, з якими стикаються бібліотеки США. Це джерело – надійний та емпірично підтверджений фон для дослідження.

Університетські бібліотеки, на думку іншої групи авторів, у XXI ст. активно доповнюють наукові студії археологічним шляхом, збираючи, упорядковуючи, зберігаючи та надаючи доступ до дослідницьких матеріалів. Автори зазначають, що завдяки досвіду, отриманому в результаті традиційної каталогізації, класифікації та індексації, а також досвіду розроблення і підтримки інституційних репозиторіїв цілком раціонально, щоб бібліотеки відігравали домінуючу та центральну роль в управлінні дослідницькими даними і розширювали свій потенціал як кураторів. У цій роботі також розглянуто досвід бібліотекарів-дослідників у сфері управління даними досліджень (RDM) у Бібліотеці UON, щоб рекомендувати заходи щодо покращення управління, обміну та повторного використання даних. Хоча Бібліотека UON мала політику щодо дослідницьких даних, забезпечення якості та інтелектуальної власності, результати дослідження не показали відсутності чіткої політики, яка б керувала кожним етапом курування даних (Masinde et al., 2021).

Мета статті – аналіз трансформації професійної ідентичності фахівців університетських бібліотек США від традиційної ролі «хранителя знань» до інноваційної ролі бібліотекаря-дослідника (research librarian) і «драйвера науки» під впливом викликів та принципів відкритої науки.

МЕТОДИ ТА МАТЕРІАЛИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Для досягнення окресленої мети обрано комплекс методів, спрямованих на збір, аналіз та узагальнення якісних і кількісних даних. Було проаналізовано міждисциплінарний корпус джерел, що включає монографії та наукові статті з бібліотекознавства, соціології професій і наукознавства, матеріали професійних асоціацій, зокрема звіти та рекомендації Асоціації університетських і дослідницьких бібліотек (ACRL), що відображають інституційні тенденції тисяч бібліотек США, документи та дорожні карти з відкритої науки Європейської Комісії, ОЕСР, NIH та NSF. Для поглибленого вивчення практик трансформації професійної ідентичнос-

ті бібліотекаря-дослідника відібрано та проаналізовано низку конкретних кейсів із бібліотек США. Вибірка ґрунтувалася на критеріях інноваційності, масштабності впровадження та репрезентативності для різних моделей проактивної діяльності. До аналізу увійшли такі кейси: Research Data Management Program (Університет Каліфорнії в Берклі); платформа «Deep Blue Repositories» (Університет Мічигану); проєкт «Data Stories» (Університет Іллінойсу); «Stanford Digital Repository» (Стенфордський університет); платформа «Research Data Services» (Університет Вірджинії); «Center for Digital Scholarship and Curation» (Університет Колумбії); метрика «Research Impact Dashboard» (Університет Міннесоти). Серед іншого був застосований метод контент-аналізу для об'єктивізації якісних даних, отриманих із текстів наукових публікацій та інституційних документів, й методи узагальнення і систематизації, коли на основі синтезу отриманих даних було розроблено авторські аналітичні таблиці (табл. 1, табл. 2), які візуалізують зв'язок між викликами відкритої науки та відповідями бібліотек, а також узагальнюють інноваційні рішення.

Матеріали дослідження: наукові статті, опубліковані у рецензованих міжнародних журналах (зокрема, «New Review of Academic Librarianship», «Library Management», «Journal of Academic Librarianship» та ін.), що охоплюють період із 2010 по 2025 рік, та розроблені авторами аналітичні таблиці, що структурують емпіричний матеріал дослідження.

Застосування зазначеного комплексу методів дозволило забезпечити всебічність, об'єктивність та глибину аналізу трансформації професійної ідентичності бібліотекарів-дослідників в умовах викликів відкритої науки.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Бібліотека є важливим структурно-інституційним елементом, на який покладено відповідальність за головну допоміжну роль у житті університетів у сфері викладання, навчання та досліджень. Ця роль зазнала безпрецедентних змін і перетворень під впливом розвитку цифрових технологій та супутніх процесів, в результаті яких університети трансформують діяльність у відповідь на можливості, що надаються цифровою революцією, разом з іншими секторами вищої освіти. Ф. Аніяобі-Ідем, І. Берзі та Б. Акуегву (Anijaobi-Idem et al., 2012) стверджують, що відбулися трансформаційні зміни у способах та методах надання інформаційних послуг у бібліотеках та між ними, які обслуговують потреби закладів вищої освіти. Наявні тенденції призводять до зростання попиту на нові та перспективні бібліотечні послуги, які посилено використовуються в різних технологічних сферах, таких як штучний інтелект (ШІ), хмарні обчислення, інтернет речей (IoT), інтернет усього (IoE), машинне навчання, великі дані, курування і видобування даних та послуги управління даними. Зрештою, це призводить до популярності залучення управління дослідницькими даними (research data management) та бібліотек. За словами К. Байза та Л. Шоу (Buys & Shaw, 2015), все більше бібліотек розробили та/або розробляють програми для участі в нових практиках управління даними.

Як відомо, відкрита наука (Open Science) – це сучасний рух, спрямований на зміну парадигми наукових досліджень через відкритий доступ до публікацій, відкриті дослідницькі дані, відкрите рецензування, відкриті методики та освітні ресурси. Відкрита наука як концепція по-різному розглядалася та визначалася окремими особами, установами і керівними органами. Як зазначено Організацією

економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) (2015 р.), термін «відкрита наука» був введений економістом Полом Девідом (David, 2004) під час спроби описати властивості наукових продуктів, що створюються державним сектором, та на протигагу уявному поширенню прав інтелектуальної власності на сферу інформаційних товарів. Економісти вважають наукові знання, що створюються в результаті державних досліджень, суспільним благом, а це означає, що кожен може використовувати ці знання без додаткових витрат після їх оприлюднення, що призводить до більшої соціальної віддачі. У звіті Європейської Комісії за 2012 р. відкрита наука згадується як результат швидких змін у способах проведення досліджень, співпраці дослідників, обміні знаннями та організації науки, а також зазначається, що вона стала можливою завдяки наявності цифрових технологій та зумовлена експоненціальним зростанням даних і розширенням світової наукової спільноти. Важливим аспектом відкритої науки є рух до відкритого доступу до результатів досліджень, що фінансуються з державного бюджету, включаючи наукові публікації, а також дослідницькі дані. Полегшений доступ до результатів досліджень, що фінансуються з державного бюджету, є важливим для наукової спільноти, інноваційного бізнесу та суспільства (Chang, 2015).

Академічні бібліотеки постали перед необхідністю глибокої трансформації – від пасивних хранителів інформації до активних учасників наукового процесу. Успіх цієї трансформації залежатиме від здатності адаптуватися до нових вимог та інвестицій у розвиток персоналу на фоні викликів, пов'язаних із відкритою наукою (табл. 1).

В американських університетах бібліотекарі-дослідники переходять від реактивної до проактивної моделі роботи. Вони не чекають, коли дослідники звернуться по допомогу, а інтегруються в дослідницький процес на ранніх етапах. Ця трансформація відбувається через створення спеціалізованих посад, розвиток цільових сервісів, активну участь у формуванні університетської політики та міждисциплінарну співпрацю. Водночас вказаний перехід є фундаментальним переосмисленням ролі бібліотеки в академічній екосистемі. Це відхід від моделі обслуговування у напрямку інтегрованої моделі партнерства, яка передбачає потреби та «вбудовується» в життєвий цикл дослідження.

У рамках американської традиційної (реактивної) моделі – або ж «служба підтримки» – бібліотека та її експерти були пунктом призначення і ресурсом. Їхня цінність полягала в колекціях, які вони курували, та в експертизі, яку вони надавали. Основними інтерфейсами були довідкова служба, електронна пошта та заплановані індивідуальні консультації. Приклади типових взаємодій: аспірант намагається знайти джерела для свого огляду літератури та планує зустріч із бібліотекарем; професору потрібна допомога зі складним програмним забезпеченням для управління бібліографічними даними (наприклад, Zotero або EndNote), і він звертається до бібліотеки для проведення навчального заняття; видавець просить дослідника отримати дозволи на авторські права на зображення, і він звертається по допомогу до відділу наукових комунікацій тощо. Ця модель є пасивною і транзакційною, адже спирається на те, що дослідник знає, що йому потрібно, впевнений, що бібліотека може це надати, та бере на себе ініціативу в частині запиту. Часто це означає, що бібліотекарі залучаються до процесу занадто пізно, щоб надати найбільш стратегічну допомогу.

Таблиця 1

**Основні виклики відкритої науки
та відповіді на них академічних бібліотек**

Напрямок	Виклик	Відповідь
Управління дослідницькими даними	Необхідність організації зберігання, опису та надання доступу до великих масивів даних	Створення інфраструктури для управління дослідницькими даними; консультування дослідників щодо FAIR-принципів; розроблення політик управління даними
Інституційні репозиторії та відкритий доступ	Зростання вимог фандрейзерів до відкритого публікування результатів	Розширення функцій репозиторіїв; консультування з питань авторського права; підтримка нових моделей публікацій
Нові вимоги до компетенцій персоналу	Необхідність освоєння нових навичок	Технічні навички (Python, SQL, GIS); аналітика даних; юридичні аспекти відкритої науки; проєктний менеджмент
Зміна організаційної структури	Необхідність створення нових відділів і посад	Бібліотекар з управління даними; фахівець із цифрових гуманітарних наук; аналітик наукових досліджень та ін.
Культурні зміни	Академічний консерватизм, «страх нового» та внутрішньобібліотечні культурні бар'єри	Подолання консерватизму в академічному середовищі; формування довіри до нових сервісів; зміна ставлення дослідників до відкритості тощо
Технологічна інфраструктура	Фрагментація, масштабованість і ресурсні обмеження	Інтеграція різних систем; забезпечення довгострокового зберігання; кібербезпека та захист даних тощо

Джерело: розроблено авторами на основі:
(Faulkner, 2015; Boehm et al., 2023; Beisler & Baker, 2025)

Сучасна проактивна модель передбачає, що академічна бібліотека більше є партнером й «інкубатором» для наукових розвідок. Бібліотекарі вже не просто допоміжний персонал, а співдослідники, розпорядники даних та автори грантів, які залучені на самому початку дослідницьких пошуків. Бібліотекарів-дослідників вирізняє посилене консультування та стратегічне партнерство. Вони активно шукають можливості для додавання цінності та інтеграції досвіду в академічний робочий процес. Із-поміж ключових характеристик проактивної моделі можна виокремити: інтегративність, коли бібліотекарі фізично або віртуально закріплені за окремими відділами, дослідницькими центрами та великими проєктами, що фінансуються грантами (приміром, «бібліотекар даних» може бути присутнім на щотижневих лабораторних зустрічах наукової групи з геноміки), і превентивний розвиток послуг, коли замість того, щоб чекати на запити, бібліотеки аналізують тенденції досліджень та доручення спонсорів (як-от, від NIH, NSF) для розроблення нових послуг до того, як вони стануть широко затребуваними. До прикладу, коли Національний науковий фонд США зобов'язав розробляти плани управління даними для грантів,

то проактивні бібліотеки не чекали дзвінків схвильованих дослідників, а створили спеціалізованих «бібліотекарів з наукової комунікації», щоб допомогти з новими вимогами, онлайн-посібники та шаблони інструментів планів управління даними, а також так звані «Клініки планів управління даними» без попереднього запису (Faulkner, 2015; Papadopoulou, & Grypari, 2024; Scotti et al., 2025).

Узагальнимо і систематизуємо ключові конкретні кейси, що підтверджують ефективність проактивної моделі у США (табл. 2).

Таблиця 2

Приклади інноваційних рішень університетських бібліотек США як відповіді на виклики відкритої науки

Освітній заклад	Інноваційне рішення	Особливості
Університет Каліфорнії в Берклі	Research Data Management Program	безкоштовні консультації з планування управління даними; організація даних відповідно до FAIR-принципів; вибір репозиторіїв для публікації даних; допомога з розробленням «галузевих гайдів» для різних дисциплін; індивідуальні тренінги для дослідницьких груп
Університет Мічигану	Платформа «Deep Blue Repositories»	інтегрована система для даних, публікацій та кодів; автоматизована перевірка відповідності вимогам фандрейзерів; персоналізовані панелі керування для дослідників
Університет Іллінойсу в Урбана-Шампейн	Проект «Data Stories»	публікація успішних кейсів дослідників, які відкрили свої дані; детальний опис переваг (цитування, нові колаборації, додаткове фінансування); персональні історії з конкретними цифрами та фактами
Стенфордський університет	«Stanford Digital Repository»	масштабована архітектура для зберігання петабайтів даних; автоматизовані workflow для перевірки якості даних; інтеграція із системою грантів університету; API для програмного доступу до даних
Університет Вірджинії	Платформа «Research Data Services»	єдиний портал для всіх сервісів даних; інструменти для анотування і валідації даних; система версіювання та відстеження змін
Університет Колумбії	«Center for Digital Scholarship and Curation»	команди з бібліотекарів, IT-фахівців, предметних експертів; спільна робота над великими міждисциплінарними проектами; розроблення кастомних рішень для конкретних досліджень
Університет Міннесоти	Метрика «Research Impact Dashboard»	відстежує: кількість цитувань відкритих наборів даних; використання репозиторію за країнами та установами; вплив відкритих публікацій на грантову активність; економію коштів завдяки переходам на ОА

Джерело: розроблено авторами на основі:
(Faulkner, 2015; Andrikopoulou et al., 2022; Papadopoulou & Grypari, 2024; Scotti et al., 2025)

ВИСНОВКИ

Таким чином, проведене дослідження дозволило комплексно проаналізувати видозміну професійної ідентичності бібліотекаря-дослідника в університетських бібліотеках США під впливом викликів відкритої науки. Отримані результати дають підстави зробити наступні узагальнюючі висновки:

1. Відбувається фундаментальний зсув від сервісної до партнерської моделі. Бібліотекар-дослідник вже не пасивний виконавець запитів, а стає інтегральним партнером у науковому процесі. Це підтверджується появою таких практик, як закріплення бібліотекарів за дослідницькими лабораторіями, їхня участь у написанні грантів та стратегічне планування досліджень на ранніх етапах. Ця зміна є конститутивною для подолання інституційного розриву між традиційним образом бібліотекаря та сучасними вимогами.

2. Ядром нової професійної ідентичності є синтез предметних, технічних та соціальних компетенцій. На зміну універсальним бібліографічним навичкам приходить потреба у глибоких спеціалізованих знаннях: від володіння мовами програмування (Python, R) та принципами FAIR-даних до розуміння правових аспектів відкритого доступу та навичок проєктного менеджменту. Американські бібліотекарі-дослідники демонструють диверсифікований підхід до викликів відкритої науки: від сервісного підходу до партнерської моделі, від технічної підтримки до стратегічного лідерства, від роботи з окремими дослідниками до трансформації інституційної політики, а також від універсальних рішень до індивідуалізованих сервісів. Цей підхід доводить, що успішна реакція вимагає комбінації технологічних рішень, організаційних змін та інвестицій у розвиток персоналу. Ключовий фактор успіху – це проактивна позиція університетських бібліотек як драйверів змін, а не пасивних виконавців.

3. Інституційна трансформація бібліотек є прямим наслідком зовнішніх політичних та технологічних імперативів. Вимоги фандрейзерів (NIH, NSF) щодо відкритого публікування даних і результатів спричинили інституційний тиск, змусивши бібліотеки розвивати інституційні репозиторії, програми управління даними та центри цифрових стипендій. Бібліотеки демонструють проактивність, не чекаючи на запити, а заздалегідь розробляючи інфраструктуру та керівництва у відповідь на нові виклики.

4. Американський досвід підтверджує те, що академічна бібліотека здатна трансформуватися із підтримуючої служби на драйвера та інноваційний хаб університетської екосистеми. Такі ініціативи, як «Research Impact Dashboard» (Університет Міннесоти) або «Data Stories» (Університет Іллінойсу), не лише підвищують ефективність досліджень, але й наочно демонструють цінність академічної бібліотеки та її працівників-дослідників для університету і соціуму, позиціонуючи їх як стратегічного лідера у сфері відкритої науки.

Отримані результати дозволяють окреслити низку перспективних напрямів для подальших наукових розвідок. Найбільш актуальним є порівняльний аналіз готовності університетських бібліотек України до реалізації принципів відкритої науки, зокрема в контексті інтеграції до Європейського дослідницького простору (ЄПД). Це передбачає моніторинг наявної інфраструктури, аналіз професійних компетенцій співробітників та вияв інституційних бар'єрів для трансформації. З-поміж іншого важливим є дослідження таких явищ, як «синдром самозванця» серед бібліо-

текарів, які освоюють нові ролі, механізмів подолання опору змін серед персоналу та стратегій формування довіри до нових бібліотечних сервісів із боку дослідників. Актуальним також є вивчення успішних кейсів партнерства академічних бібліотек США з інфраструктурами відкритої науки (наприклад, Європейською спільнотою з відкритої науки «Open Science Cloud»), державними органами та приватним сектором для розвитку національних екосистем відкритих знань.

СПИСОК БІБЛІОГРАФІЧНИХ ПОСИЛАНЬ

- Andrikopoulou, A., Rowley, J., & Walton, G. (2022). Research Data Management (RDM) and the evolving identity of academic libraries and librarians: A literature review. *New Review of Academic Librarianship*, 28(4), 349–365. <https://doi.org/10.1080/13614533.2021.1964549>
- Anijaobi-Idem, F. N., Berzi, I. U. & Akuegwu, B. A. (2012). Research culture and effective university management in south-south zone of Nigeria. *Journal of Education and Practice*, 3(9), 167–172.
- Beisler, M., & Baker, L. (2025). Open access resource management among academic research libraries in the United States. *Technical Services Quarterly*, 42(1), 1–26. <https://doi.org/10.1080/07317131.2024.2432092>
- Boehm, R. I., Calkins, H., Condon, P. B., Petters, J., & Woodbrook, R. (2023). Analysis of U.S. Federal Funding Agency data sharing policies: 2020 highlights and key observations. *International Journal of Digital Curation*, 17(1). <https://doi.org/10.2218/ijdc.v17i1.791>
- Buys, C. M. & Shaw, P. L. (2015). Data management practices across an institution: Survey and report. *Journal of Librarianship and Scholarly Communication*, 3(2), eP1225. <https://doi.org/10.7710/2162-3309.1225>
- Chang, Y.-W. (2015). Librarians' contribution to open access journal publishing in library and information science from the perspective of authorship. *The Journal of Academic Librarianship*, 41(5), 660–668. <https://doi.org/10.1016/j.acalib.2015.06.006>
- David, P. A. (2004). Can "open science" be protected from the evolving regime of IPR protections? *Journal of Institutional and Theoretical Economics*, 160(1), 9–34. <http://www.jstor.org/stable/40752435>
- Faulkner, A. E. (2015). Reflections on the Impostor Phenomenon as a Newly Qualified Academic Librarian. *New Review of Academic Librarianship*, 21(3), 265–268. <https://doi.org/10.1080/13614533.2015.1070185>
- Kennan, M. A., Corral, S., & Afzal, W. (2014). "Making space" in practice and education: Research support services in academic libraries. *Library Management*, 35(8–9), 666–683. <https://doi.org/10.1108/LM-03-2014-0037>
- Lloyd, A. (2010). Framing information literacy as information practice: Site ontology and practice theory. *Journal of Documentation*, 66(2), 245–258. <https://doi.org/10.1108/00220411011023643>
- Masinde, J., Chen, J., Wambiri, D., & Mumo, A. (2021). Research librarians' experiences of research data management activities at an academic library in a developing country. *Data and Information Management*, 5(4), 412–424. <https://doi.org/10.2478/dim-2021-0002>
- Nitecki, D. A., & Davis, M. E. (2017). *Changing landscapes: New roles for academic librarians*. International Federation of Library Associations and Institutions.
- Papadopoulou, A., & Grypari, I. (2024, July 3–5). Unveiling Open Science Impact: Findings and insights from the PathOS project. In *LIBER 2024* [Poster presentation]. Zenodo. <https://doi.org/10.5281/zenodo.12699942>
- Patel, U., & Bhavsar, V. (2012). The changing role of library professionals in academic libraries. *International Journal of Scientific Research*, 1(5), 73–74.

Scotti, K. L., Jiao, C., Gainey, M. A., Bongiovanni, E. A., & Slayton, E. R. (2025). Charting open science landscapes: A systematized review of US academic libraries' engagement in open research practices. *The Journal of Academic Librarianship*, 51(3), 103054. <https://doi.org/10.1016/j.acalib.2025.103054>

REFERENCES

- Andrikopoulou, A., Rowley, J., & Walton, G. (2022). Research Data Management (RDM) and the evolving identity of academic libraries and librarians: A literature review. *New Review of Academic Librarianship*, 28(4), 349–365. <https://doi.org/10.1080/13614533.2021.1964549> [in English].
- Anijaobi-Idem, F. N., Berzi, I. U. & Akuegwu, B. A. (2012). Research culture and effective university management in south-south zone of Nigeria. *Journal of Education and Practice*, 3(9), 167–172 [in English].
- Beisler, M., & Baker, L. (2025). Open access resource management among academic research libraries in the United States. *Technical Services Quarterly*, 42(1), 1–26. <https://doi.org/10.1080/07317131.2024.2432092> [in English].
- Boehm, R. I., Calkins, H., Condon, P. B., Petters, J., & Woodbrook, R. (2023). Analysis of U.S. Federal Funding Agency data sharing policies: 2020 highlights and key observations. *International Journal of Digital Curation*, 17(1). <https://doi.org/10.2218/ijdc.v17i1.791> [in English].
- Buys, C. M. & Shaw, P. L. (2015). Data management practices across an institution: Survey and report. *Journal of Librarianship and Scholarly Communication*, 3(2), eP1225. <https://doi.org/10.7710/2162-3309.1225> [in English].
- Chang, Y.-W. (2015). Librarians' contribution to open access journal publishing in library and information science from the perspective of authorship. *The Journal of Academic Librarianship*, 41(5), 660–668. <https://doi.org/10.1016/j.acalib.2015.06.006> [in English].
- David, P. A. (2004). Can "open science" be protected from the evolving regime of IPR protections? *Journal of Institutional and Theoretical Economics*, 160(1), 9–34. <http://www.jstor.org/stable/40752435> [in English].
- Faulkner, A. E. (2015). Reflections on the Impostor Phenomenon as a Newly Qualified Academic Librarian. *New Review of Academic Librarianship*, 21(3), 265–268. <https://doi.org/10.1080/13614533.2015.1070185> [in English].
- Kennan, M. A., Corral, S., & Afzal, W. (2014). "Making space" in practice and education: Research support services in academic libraries. *Library Management*, 35(8–9), 666–683. <https://doi.org/10.1108/LM-03-2014-0037> [in English].
- Lloyd, A. (2010). Framing information literacy as information practice: Site ontology and practice theory. *Journal of Documentation*, 66(2), 245–258. <https://doi.org/10.1108/00220411011023643> [in English].
- Masinde, J., Chen, J., Wambiri, D., & Mumo, A. (2021). Research librarians' experiences of research data management activities at an academic library in a developing country. *Data and Information Management*, 5(4), 412–424. <https://doi.org/10.2478/dim-2021-0002> [in English].
- Nitecki, D. A., & Davis, M. E. (2017). *Changing landscapes: New roles for academic librarians*. International Federation of Library Associations and Institutions [in English].
- Papadopoulou, A., & Grypari, I. (2024, July 3–5). Unveiling Open Science Impact: Findings and insights from the PathOS project. In *LIBER 2024* [Poster presentation]. Zenodo. <https://doi.org/10.5281/zenodo.12699942> [in English].
- Patel, U., & Bhavsar, V. (2012). The changing role of library professionals in academic libraries. *International Journal of Scientific Research*, 1(5), 73–74 [in English].

Scotti, K. L., Jiao, C., Gainey, M. A., Bongiovanni, E. A., & Slayton, E. R. (2025). Charting open science landscapes: A systematized review of US academic libraries' engagement in open research practices. *The Journal of Academic Librarianship*, 51(3), 103054. <https://doi.org/10.1016/j.acalib.2025.103054> [in English].

UDC 02:[005.336.2:023.5:001.891]:027.7(73):[316.77:004:001.103-025.28

Viacheslav Marchak,
PhD Student at the Department
of Information Activity and Public Relations,
Kyiv National University of Culture and Arts
(Kyiv, Ukraine)
e-mail: marchak03@icloud.com
ORCID ID: 0009-0005-2917-0374

Oleksandr Marchak,
PhD Student at the Department
of Information Activity and Public Relations,
Kyiv National University of Culture and Arts
(Kyiv, Ukraine)
e-mail: marchak_0388@icloud.com
ORCID ID: 0009-0001-3453-1147

PROFESSIONAL IDENTITY OF A RESEARCH LIBRARIAN IN US UNIVERSITY LIBRARIES UNDER CONDITIONS OF NEW CHALLENGES OF OPEN SCIENCE

The aim of the article is to analyse transformations of professional specialists' identity in US university libraries from the traditional role of a "keeper of knowledge" to the innovative role of a research librarian and a "driver of science" under the influence of open science.

Research methods. To achieve the set goal in this study, a complex of complementary methods is applied: a) systematic review of scientific literature (a corpus of modern sources on library science, sociology of professions and science studies is analysed to form a theoretical basis of the research and identify key tendencies); b) comparative case study analysis is applied for an in-depth study of the practices of transforming the professional identity of librarians using a number of representative cases of innovative solutions in libraries of leading American universities; c) methods of generalisation and systematisation (based on the synthesis of the data obtained, analytical tables are developed that visualise the connection between the challenges of open science and the responses of libraries, summarising specific innovative solutions).

The scientific novelty of this research lies in the fact that, for the first time in Ukrainian scientific discourse, the transformation of the professional identity of research librarians in the context of the challenges of open science is comprehensively examined, using the US as the most progressive environment in this area as a case study.

Main conclusions. Professional identity of a research librarian in the US transforms from a passive "keeper" to an active partner, integrator and driver of scientific process. This is achieved via integration into research groups, participation in grant writing, and strategic planning. At the core of the new identity is a synthesis of deep subject matter, technical (data skills, GIS, programming basics) and social competencies (project management, communication). Identity is formed in practice through participation in activities that are new to librarians. A key factor in the changes is external institutional requirements of fundraisers for open publication of data and results, which forced libraries to develop the appropriate infrastructure and services. The

American experience proves that a university library can transform itself from a support service into a strategic leader and innovative hub of the university, increasing its value and relevance in the academic ecological system of the future.

Keywords: US; university libraries; research librarian; open science; professional identity; proactive model; research project management.

Надійшла 12.08.2025

Прийнята 20.10.2025

Стаття була вперше опублікована онлайн 29.12.2025

This is an open access journal, and all published articles are licensed under a Creative Commons Attribution 4.0.